

Sverigedemokraterna och främlingsfientlighet

Författare: Mikael Andersson

Handledare: Torgny Klasson

Examinator: Emil Uddhammar

Termin: HT-17

Ämne: Statsvetenskap

Nivå: c-uppsats 15 hp

Kurskod: 2SK30E

Abstract

This study aims to provide answers to whether the politics of the Swedish Democrats contains elements of xenophobia. The Swedish Democrats have become a major political party in Sweden. Today they are the Swedish parliament's third largest political party. Due to an ambition to grow as a party even more, the Swedish Democrats have a stated ambition of zero tolerance against racists. Nevertheless, the party has continued to build its policy on an immigration-critical agenda. Other parliamentary parties have so far not wanted to cooperate with the Swedish Democrats with reference to the party's xenophobic policy. However, if the Swedish Democrats continue to grow in size as a party, it will become increasingly difficult for other parties to continue ignoring the party's influence in the Swedish parliament.

The study has consisted of rhetorical analysis of the Swedish Democrats party platforms from the party's formation until today. This analysis shows that the image the party gives of itself in the party platform has not changed significantly since the party was formed. However, the latest party platform of the Swedish Democrats includes more features of xenophobia than their first party program did. The policy of the Sweden Democrats thus still contains xenophobic elements.

Keyword: Swedish Democrats, xenophobia, party program, nationalism, immigration criticism, migration, immigration, assimilation

Nyckelord: Sverigedemokraterna, främlingsfientlighet, partiprogram, nationalism, invandringskritik, migration, immigration, assimilering

Innehållsförteckning

1. Introduktion.....	1
2. Bakgrund.....	2
2.1. Sverigedemokraterna	2
3. Teori och begrepp.....	6
3.1. Socialkonstruktionism som teoretiskt perspektiv	6
3.2. Främlingsfientlighet	8
3.3. Retorik.....	10
4. Uppsatsens syfte och frågeställningar	11
5. Tidigare forskning	11
5.1. Attityder till flyktingmottagning och integration/immigration.....	11
5.2. Den offentliga debatten om Sverigedemokraterna.....	12
5.3. Att anpassa budskap till väljarna	14
5.4. Sverigedemokraterna - ett radikalt högerpopulistiskt parti.....	15
6. Material och metod.....	18
6.1. Retorisk analys.....	18
6.2. Materialbearbetning och avgränsningar	19
7. Undersökningens resultatredovisning	20
7.1. 1989-års partiprogram.....	20
7.2. 1994-års partiprogram.....	21
7.3. 1996-års partiprogram.....	22
7.4. 1999-års partiprogram.....	24
7.5. 2003-års partiprogram.....	25
7.6. 2005-års partiprogram.....	26
7.7. 2011-års partiprogram.....	26
7.8. “Vår politik” och “Vår politik A till Ö”.....	27
7.9. Migrations- och sammanhållningspolitiska inriktningsprogram	28
8. Avslutande slutsatser.....	29
8.1. På vilka sätt har Sverigedemokraternas politik förändrats i partiprogrammet, från partiets bildande och fram till idag?	29

8.2. I vilka avseenden förs främlingsfientliga åsikter fram i Sverigedemokraternas nutida partiprogram respektive på deras officiell hemsida?	31
8.3. Har dagens politik hos Sverigedemokraterna inslag av främlingsfientlighet?	32
8.4. Slutord	33
9. Källförteckning	35
9.1. Litteratur	35
9.2. Publikationer	36
9.3. Elektroniska källor	37

1. Introduktion

Sverigedemokraterna har i sin roll som riksdagens tredje största parti och genom sina starka opinionsframgångar blivit ett parti som getts en unik ställning inom den svenska inrikespolitiken. (Oscarsson, 2017). Sverigedemokraterna är ett parti som de flesta pratar om och har en åsikt om, men som inget av de övriga riksdagspartierna vill bli beroende av. Därav är det av intresse att undersöka om denna avvisande attityd till Sverigedemokraterna från övriga partier fortfarande kan motiveras i en främlingsfientlig agenda hos Sverigedemokraterna. Huruvida Sverigedemokraterna fortfarande är ett parti med främlingsfientliga inslag i sin politik utgör den centrala frågeställningen för denna uppsats.

Sverigedemokraterna bildades för knappt 30 år sedan ur 'vit makt-rörelsen' i Sverige som ett sätt att försöka ena nazistiska och högerextrema rörelser under ett namn. Främlingsfientlighet och invandringskritik var så att säga grunden för detta nystartade politiska parti. (Schön, 2014). Partiet var länge ett marginaliserat parti som sakteliga växte i storlek. Efter valframgången 2006 tog Sverigedemokraternas utvecklingsfas ordentlig fart. Dessa framgångar har därefter tagit Sverigedemokraterna till att bli riksdagens tredje största parti. I den svenska inrikespolitiska debatten ligger idag ett stort fokus på just Sverigedemokraterna där deras 'vågmästarroll' i riksdagen ständigt uppmärksammas. Sverigedemokraterna är också ett av få partier som efter valet 2014 har kunnat uppvisa ökat stöd i opinionsundersökningar. (Oscarsson, 2017). Trots dessa framgångar har inte de övriga riksdagspartierna sagt sig villiga att inleda samarbete med Sverigedemokraterna. Detta då de menar att Sverigedemokraterna fortfarande drivs av en främlingsfientlig agenda. (Bred, 2016; Svensson & Johansson, 2016). Moderaterna och Kristdemokraterna har emellertid sagt sig beredda att bilda minoritetsregering i beroende av Sverigedemokraternas aktiva stöd. D.v.s. en minoritetsregering där Alliansen (M, C, KD och L) är mindre än de rödgröna (S, MP och V), där man förväntar sig stöd från Sverigedemokraterna trots avsaknad av direkt samarbete med dem. (Larsson, 2017). Sedan Sverigedemokraterna blev ett riksdagsparti 2010 har partiet dessutom haft en mängd skandaler inom partiet som varit kopplade till rasistiska utspel från partiföreträdare, både inom partitoppen och på lokal nivå. (Bülow, 2017). I ambitionen att göra partiet 'rumsrent' har

Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson infört en nolltolerans mot rasister i partiet. Denna nolltolerans har inneburit en mängd partiinterna uteslutningsärenden för Sverigedemokraterna samtidigt som Sverigedemokraterna har kritiserats för att nolltoleransen inte gäller de som står partiledaren nära. (Orrenius, 2017; Bergkvist, 2014). Trots partiledningens ambition att göra partiet mer tilltalande för den breda massan inom väljaropinionen, där de mest radikala politiska förslagen har tonats ned, har invandringskritiken genomgående varit central för Sverigedemokraterna under hela dess nu snart 30-åriga historia. I sin praktiska politik fortsätter Sverigedemokraterna alltså att återkomma till retorik hämtad ur främlingsfientlighet. (DN, 2017).

2. Bakgrund

2.1. Sverigedemokraterna

Sverigedemokraterna beskriver sig idag som ”ett socialkonservativt parti med nationalistisk grundsyn”. (Sverigedemokraterna, 2017b). Sverigedemokraterna startades dock som ett renodlat nationalistiskt parti med inspiration från 1930-talets nazism. (Hamrud & Qvarford, 2010). Det var ur dessa krafter som man i slutet av 1980-talet försökte samla nynazister, rasister och högerextremister i ett och samma parti vilket sedermera innebar att Sverigedemokraterna bildades. Försök till förenande gjordes redan 1986 när det nazistiska Sverigepartiet bildades i ett försök att ena Framstegspartiets Stockholmsavdelning och Bevara Sverige Svenskt (BSS). Denna sammanslagningen misslyckades dock men 1988 gjordes ett nytt försök som med bättre framgång lyckades ena de högerextrema krafterna vilket innebar att Sverigedemokraterna grundades. (Schön, 2014). Det var således från den öppet rasistiska svenska vit makt-rörelsen, Bevara Sverige Svenskt som Sverigedemokraterna bildades 1988. Vid bildandet valde man att utse två talespersoner, (enligt miljöpartistisk modell), Jonny Berg och Leif Zeilon (Leif Zeilon heter numera Leif Ericsson). Leif Zeilon hade i början av 1980-talet varit med och bildat Bevara Sverige Svenskt. Även Jonny Berg liksom alla övriga i den nybildade partistyrelsen hade ett förflutet i Bevara Sverige Svenskt. (Lodenius, 2009; Ekman, 2014, 20, 39).

1992 blev Anders Klarström Sverigedemokraternas första partiledare. De nazistiska kopplingarna var vid denna tiden fortsatt tydliga. Dels hade Anders Klarström ett förflutet som medlem i nazistiska Nordiska rikspartiet men även ett antal av de tidigaste aktivisterna hade ett förflutet ända tillbaka till tiden för andra världskriget då de aktivt hade stött nazismen i Tyskland. Dessutom bestod partiledningen vid denna tiden till stor del av brottsdömda personer som varit aktiva inom högerextrema organisationer. Redan 1988 ställde partiet upp i valet och fick då ca 1000 röster. Tre år senare samlade de knappt 5000 röster. (Mattsson, 2009, 18-19).

1995 blev Mikael Jansson ny partiledare. Mikael Jansson hade till skillnad från sin företrädare ingen bakgrund i vit makt-rörelsen utan var en avhoppad centerpartist. Mikael Jansson såg som sin största uppgift att förändra bilden av partiet. Sverigedemokraterna skulle inte längre vara ett parti för ”kriminella skinnskallar” med nazistkopplingar. Mycket blev dock sig likt inom partiet. Det förekom fortsatt militanta marscher med partiföreträdare och tal om att i ”Sverige gäller religionsfriheten enbart för svenskar” och att muslimer ska skickas hem. Mikael Jansson själv, uppmanade om att ”rekonstruera en svensk överlevnad” och att ”bevara Sverige svenskt”. (Mattsson, 2009, 19-20).

1999 modifierades partiprogrammet från de allra mest extrema skrivningarna. T.ex. togs skrivningen bort, att partiet ville återinföra dödsstraffet. 2001 ställer sedan Sverigedemokraterna för första gången upp i kyrkovalet. Sverigedemokraterna drev då kyrkopolitiska krav såsom att kyrkans personal inte ska arbeta för ett mångkulturellt Sverige. Man ville även att manliga präster skulle kunna vägra samarbeta med kvinnliga kollegor. (Mattsson, 2009, 20-21).

2005 väljs Jimmie Åkesson till partiledare efter en öppen strid mot Mikael Jansson. Mikael Jansson hade i denna partiledarstrid anklagats för att inte tillräckligt ta avstånd från partimedlemmar som begått brott eller haft nazistiska kopplingar. Med Jimmie Åkesson var tanken att på allvar förändra allmänhetens bild av partiet och rensa bort sådant som kan ”ligga partiet till last”. Jimmie Åkesson ville tvätta bort Sverigedemokraternas rasiststämpel då han ansåg att det var en nidsbild som höll partiet tillbaka från de stora framgångarna. Det handlade dock inte om någon politisk uppgörelse med partiets förflutna, utan enbart om att erkänna individuella tillkortakommande ur den sverigedemokratiska historien. I sitt segertal efter partiledarstriden utlovade Jimmie Åkesson en nolltolerans mot

extremism. (Mattsson, 2009, 22-24). Jimmie Åkesson tog med sig sina närmast förtrogna till partiledningen, Björn Söder, Mattias Karlsson och Richard Jomshof. Dessa fyra gick sedan under lång tid under det interna namnet ”de fyras gäng”. Det var nu som Sverigedemokraterna bytte ut den brinnande facklan (samma typ av fackla som återfinns i franska Front Nationals partisymbol) till blåsippan som partisymbol, allt för att göra partiets nya profil mer attraktiv för nya väljare. (Mattsson, 2009, 24).

Valet 2006 blev en framgång för Jimmie Åkesson. Även om Sverigedemokraterna inte lyckades komma över riksdagens fyraprocentsspärr nådde man 2,9 % vilket innebar att över 160 000 hade röstat på Sverigedemokraterna (mer än en fördubbling sedan valet 2002). I kommunvalen tog Sverigedemokraterna plats i 145 av Sveriges 290 kommuner (med sammanlagt 286 mandat). Man tog sig även in i tre landsting i detta val (med sammanlagt 12 mandat). Man kan därmed med rätta säga att det var efter valet 2006 som ”Sverigedemokraterna börjat bli ett riktigt politiskt parti”. (Mattsson, 2009, 26). Det var nu man började gå från en sorts subkulturell ’motståndsrörelse mot invandring’ till ett mer etablerat parti. (Mattsson, 2009, 24). Mattias Karlsson hade redan efter valet 2002 blivit partiets första heltidsanställda politiker genom att valresultatet i Malmö då gav denna rättighet. Men det var i och med valresultatet 2006 som Sverigedemokraterna gavs möjlighet att lägga upp verksamheten på liknande sätt som andra partier. (Mattsson, 2009, 26-27). Till valet 2010 var Sverigedemokraterna således bättre organiserade än tidigare. Partiet upplevde även även framgångsvind genom opinionsundersökningar som ett flertal gånger visat att partiet låg över fyraprocentsspärren till riksdagen. (Mattsson, 2009, 189). Valåret 2010 föregicks av ett EU-val året tidigare. Ett EU-val där Sverigedemokraterna drev frågor med krav på att Sverige skulle gå ur EU. Man sparade dock sina resurser för att göra en ordentlig satsning på riksdagsvalet 2010. (Mattsson, 2009, 191). Denna taktik lyckades då Sverigedemokraterna erhöll 5,7 % i riksdagsvalet 2010 och därmed med god marginal tog sig in i riksdagen. (Sannerstedt, 2014, 445).

EU-valet 2014 blev en succé för Sverigedemokraterna då man lyckades ta två mandat i EU-parlamentet genom ett valresultat på 9,7 %. I tre av landets kommuner, Hörby, Örskelljunga och Sjöbo, blev man dessutom största parti. (Dickson, 2014). Inför riksdagsvalet 2014 siktade Sverigedemokraternas på att bli Sveriges tredje största parti, vilket man också lyckades med genom valresultat på 12,86 % (Val.se,

2014). Jimmie Åkesson siktar dock på att göra Sverigedemokraterna till ett trettioprocentparti med möjlighet till regeringsmakten. Denna ambition präglar Sverigedemokraternas framtoning och taktik. De har t.ex. en uttalad nolltolerans mot rasister inom partiet. De lyfter frågor om det svenska folkhemmet och försöker bli ett parti som går hem hos massorna. Trots detta har Sverigedemokraternas övergripande mål inte ändrats sedan partiet bildades. De drivs fortfarande av viljan att begränsa invandringen till ett minimum och att avskaffa mångkulturalismen för att "Bevara Sverige Svenskt". (Baas, 2014, 7).

Innan Sverigedemokraterna etablerade sig som ett betydande parti hade inget nationalistiskt invandringskritiskt parti lyckats ta tillräckligt stor plats för att behövas tas på allvar av de övriga partierna. Ny demokrati hade visserligen en kort framgångsrik period där de lyckades ta sig in i riksdagen 1991 (samma år som partiet bildades), för att ramla ur i valet efter och implodera som parti. Ny demokrati var liksom Sverigedemokraterna emot etablissemangen men de riktade inte i första hand in sig på kritik mot invandring såsom Sverigedemokraterna gör. (Mattsson, 2009, 187-188).

Att kritiken mot invandringen fortfarande är ett bärande budskap för Sverigedemokraterna tydliggörs inte minst av partiföreträdaren och riksdagsledamoten Kent Ekeröth som på ett torgmöte i Trelleborg i oktober 2015, en höst där flyktingfrågan kommit att dominera den politiska debatten, ger budskapet att "flyktingarna måste stoppas". Kent Ekeröth menade att "För Sverige innebär detta vår undergång. Det innebär på ganska kort sikt slutet för Sverige som en svensk nation!" (Tamas, 2016, 13). Till åhörarskaran, bestående av bland annat uniformerade medlemmar från den nazistiska gruppen Nationell framtid, uppmanade Kent Ekeröth till kamp (eller snarare till uppror). "Vi är en motståndsrörelse och ni är den spjutspets som behövs för att ta vårt land tillbaka", "Svenska folket har en lång stubin". "Men när den stubinen brunnit klart då smäller det! Vi ska visa dom nu, att det är dags. Nu smäller det!". (Tamas, 2016, 13). Resultatet av uppmaningen visade sig redan natten efter Kent Ekeröths tal, genom en anlagd brand på ett planerat asylboende i Furulidsskolan, söder om Kungsbacka i Halland för att följas av ytterligare bränder på andra asylboende. (Tamas, 2016, 13-14). Dessa bränder kan förvisso vara händelser som inte är kopplade till Kent Ekeröths tal då ingen har blivit åtalad för dessa anlagda bränder men kopplingen är

trots allt relativt närliggande. Från partiledningen har man dock inte tagit avstånd från Kent Ekeröths hårda retorik mot invandrare.

Sverigedemokraterna är ett parti som har präglats av en lång rad skandaler under dess historia. 2008 anmäldes t.ex. den förre partiledaren Mikael Jansson för förskingring av partiets pengar för eget bruk. (Mattsson, 2009, 193). Hösten 2012 briserade den beryktade "järnrörsskandalen" där tre av partiets ledande företrädare avslöjades på film från dagarna innan valet 2010 med att trakassera människor i Stockholmsnatten och beväpna sig med järnrör. (Tamas, 2016, 13). Skandalerna har därefter avlöst varandra och handlat om saker såsom; jämförelser av islam med nazism, skämt om judar, konspirationsteorier om familjen Bonnier, rasistattack på riksdagsvakt, förtalsbrott, krogbråk, hatiska och rasistiska kommentarer under synonym på internetsajter, utpekande av ungdomar som terrorister, osv. (DN, 2014; Edliden, 2017). Den långa raden av skandaler högt upp i den politiska hierarkin hos Sverigedemokraterna verkar dock inte påverka Sverigedemokraternas opinionsframgångar något nämnvärt. Partiet har ökat i väljarstöd trots dessa skandaler. (Lönegård, 2016). Dock ser partiets opinionsframgångar att i nuläget ha stannat av. Det är dock för tidigt att uttala sig huruvida detta är en följd av de senaste skandalerna i form av anklagelser om sexövergrepp på riksdagskansliet och att partiombud på Sverigedemokraternas landsdagar från talarstolen uttryckt åsikten att muslimer inte är 100 % människor. (Knutson, 2017; Svensson, 2017; Mattson & Wikén, 2017).

3. Teori och begrepp

I detta avsnitt presenteras de teoretiska ramarna och de teorier som ligger till grund för denna uppsats. Likaså presenteras beskrivningar av centrala begrepp för att tydliggöra utgångspunkterna för studien.

3.1. Socialkonstruktionism som teoretiskt perspektiv

Socialkonstruktionismen uppstod inom den kulturella och intellektuella rörelsen av postmodernismen som avvisade tanken att det kan finnas någon ultimat sanning. Världen som vi ser den är istället resultatet av dolda strukturer, såsom underliggande psykiska strukturer som står för psykologiska fenomen. (Patton,

McIlveen & Schultheiss, 2012, 1). Socialkonstruktionismen utmanar därigenom uppfattningen att kunskap bygger på objektiva och opartiska observationer av världen. Istället menar socialkonstruktionismen att var och en konstruerar en egen version av verkligheten, att det inte finns någon kunskap utöver den enskilda människans upplevelser och tolkningar av verkligheten. All vetenskap kommer således från någons sätt att uppfatta världen. (Burr, 1995, 6).

Vivien Burr menar att socialkonstruktionismen bygger på en kritisk hållning till kunskap som tas för givet. Det gäller att utmana det konventionella paradigmet hur världen fungerar, att utmana synsättet att dagens konventionella 'sanningar' har tillkommit genom objektiva och opartiska observationer. Kunskap och förståelser är således inte härledda från något sorts naturtillstånd i världen. Vår världssyn är istället resultat av enskilda uppfattningar och insikter. Dessa uppfattningar är dessutom historiskt och kulturellt betingade. D.v.s. vår förståelse till hur världen fungerar beror på vilken tid och var i världen man lever. Burr tar exemplet med hur synen på barndom och vad som varit uppfattningen att vara en naturligt uppväxt för barn har förändrats dramatiskt bara de senaste femtio åren. Numera är det t.ex. inte tänkbart att barn ska bidra till familjens försörjning genom arbete. (Burr, 1995, 3-4). Vidare menar Burr att en bärande tanke inom socialkonstruktionismen är att kunskap hålls uppe av sociala processer. Det är genom dagliga interaktioner mellan människor i det sociala livet som vår världsbild skapas och utvecklas. Av denna anledning är våra sociala interaktioner och inte minst hur vårt språk och språkbruk förändras över tid av största intresse för socialkonstruktionismen. Vår verklighetsuppfattning är en produkt av dessa dagliga sociala interaktioner mellan människor. Det är genom att vi ständigt engagerar oss i sociala interaktioner som vår verklighetsuppfattning konstrueras. Detta innebär att det finns mängder av olika sociala konstruktioner och verklighetsuppfattningar där varje social konstruktion för med sig olika sorters agerande av människor. (Burr, 1995, 4-5).

Det som gör människor unika är vårt språk. För socialkonstruktionismen är människans drifter och känslor inte någon del av någon väsentlig mänsklig natur som skulle vara där om vi skulle vara utan språket. Det är istället genom språket våra personligheter skapas och som vi strukturerar våra erfarenheter. (Burr, 1995, 44). Genom språket konstrueras således alternativa förståelser och perspektiv. Följaktligen finns det inga objektiva sanningar, endast delade versioner av kunskap som konstrueras genom språket i vår vardagliga sociala interaktion. (Patton,

McIlveen & Schultheiss, 2012, 2-3). Detta synsätt innebär att var och en, genom erfarenhet av ett annorlunda språk, skulle kunna ha blivit konstruerad annorlunda, med en helt annan personlighet. (Burr, 1995, 34). Hur språket är strukturerat bestämmer nämligen hur våra erfarenheter och medvetande konstrueras. Socialkonstruktionismen ger ett fokus på språket, på hur människor konstrueras av språket och på hur språket kan användas som verktyg för manipulation och påverkan. Våra identiteter är således skapade ur den diskurs som vi lever våra liv. (Burr, 1995, 44).

3.2. Främlingsfientlighet

Människan beskrivs ofta som en social varelse som genomgår en socialiseringsprocess för att inordnas i den sociala ordning som styr vårt samhälle. Att vara människa innebär på intet sätt att vara perfekt men det finns en socialiserad föreställning av vad det faktiskt innebär att vara människa. Det finns dock individer och grupper som inte passar in i denna socialiserade föreställning och därmed hamnar utanför socialisationens kontrollerande kraft. Dessa individer och grupper betraktas vanligtvis som främlingar utan en självklar rätt till samhällelig delaktighet. Detta ingår i en process som kan benämnas som negativ socialisation och som fungerar som socialt marginaliserande och kulturellt exkluderande. En främling konstrueras först då den grupp som hen står inför försöker bestämma, utifrån allmänna egenskaper, vem denna främling är. (Månsson, 2009, 20-21, 24).

Grundläggande för människan är dess vilja att skapa ordning och mening i tillvaron. Detta görs via de strukturer som utgör kulturens byggstenar och som bildar den mänskliga praxisen. (Månsson, 2009, 45-46). Det finns en differentierande och hierarkisk uppfattning om kultur som begrepp. Detta innebär en uppfattning i att folkgruppers kultur och sedvänjor skiljer sig åt där man anser att den egna kulturen är mer utvecklad än övrigas. De som förespråkar denna uppfattning menar att det är viktigt att upprätthålla den egna kulturen. D.v.s. de menar att högt stående folkslag som ens egna inte ska beblanda sig med lägre stående. Det handlar om en sorts differentierande rasism som tar sig uttryck i en främlingsfientlighet och i en politik som syftar till att hålla andra kulturer borta från nationen. (Månsson, 2009, 37-38).

Historikern Björn Horgby (refererad i Ericsson, 2016, 12) beskriver främlingsfientlighet som en uppdelning mellan 'vi' och 'de andra'. Främlingsfientlighet förutsätter således en social konstruktion av främlingskap där det till dessa 'främlingar' knyts negativa värden medan det till 'vi-gruppen' tillskrivs positiva värden. Det är genom främlingsskapandet som 'vi-gruppen' också konstruerar sig själv. Genom att utse gruppen 'främlingarna' till fienden stärks den egna gruppen. Främlingsskapande bygger således i stor utsträckning på 'vi-gruppens' uppfattningar om att det just finns en fiendegrupp. Genom att tilldela grupper olika högt kulturellt kapital sker även en rangordning gällande moral och redbarhet. De grupper som anses ha lågt kulturellt kapital anses även ha låg moral och bristande redbarhet. (Ericsson, 2016, 12).

Rädslan för det främmande är en socialt konstruerad reaktion mot det som rubbar den ordnade världen. Den brittiska kulturanthropologen Mary Douglas (refererad i Månsson, 2009, 57-58) går så långt att hon jämför främlingars inverkan på den sociala ordningen med hur smuts kränker ordningen. Att rensa bort smuts är inte någon negativ handling utan handlar om att organisera omgivningen och bringa ordning. Mary Douglas menar att man kan se främlingens inverkan på den sociala ordningen på samma sätt. D.v.s. som något som ska rensas bort för att det stör den etablerade ordningen. (Månsson, 2009, 57-58). Detta synsätt utgör drivkraften bakom främlingsfientlighet där osäkerhet och oro för den etablerade gemenskapen skapar önskan om en värld som är fri från främlingar. Främlingen konstrueras på så sätt till en negativ kategori som ska hållas utanför gemenskapens gränser. Därigenom ges främlingarna en underordnad position som kategoriseras som något som ska hållas borta från den egna gruppen. Främlingen fyller dock en viktig funktion genom att dess närvaro ger möjlighet som en sorts avstjäpningsplats för oönskade egenskaper i samhället. De gör det möjligt för 'vi-gruppen' att lägga negativa självbilder på någon annan. (Månsson, 2009, 136).

Främlingsfientlighet har särskild risk att få grogrund i tider av osäkerhet och när det uppstår otrygghet i samhället för vissa grupper såsom vid arbetslöshet och i tider av ekonomisk osäkerhet och sociala förändringar. Det är dock inte enbart ekonomiska och sociala relationer i konkurrens om jobb och försörjning som riskerar att ge grogrund för främlingsfientlighet. Även kulturella skillnader kan upplevas som hot som riskerar att ge upphov till att främlingskap konstrueras. (Ericsson, 2016, 13). Främlingsfientlighet upplevs ofta som ett mildare ord än

rasism. Var gränsen mellan främlingsfientlighet och rasism går är inte helt självklart. Rasism ges vanligtvis en snäv definition som innebär en indelning av människor i avgränsade biologiska raser där de olika 'raserna' värderas olika i en hierarkisk värdeskala. Termen rasism är också av tydligare ideologisk art medan främlingsfientlighet kan ses som att ha en mer vardaglig sida. (Ericsson, 2016, 14). Vanligtvis har kategoriseringar till följd av kultur, etnicitet eller nationalitet inte bedömts utgöra rasism. I sådana fall är termen främlingsfientlighet betydligt mer applicerbar. (Ericsson, 2016, 21).

3.3. Retorik

Den klassiska retoriska teorin handlar om att beskriva och lära ut persuasivt språkbruk, d.v.s. hur man genom språkbruket kan övertala och påverka sin omgivning. Retorik handlar således om att beröra, underhålla, lära ut eller övertyga. (Viklund, 2016, 16-17). Det finns tre grundläggande genrer inom den klassiska retoriken. Den första handlar om att anklaga eller försvara något vilket innebär en tillbakablick på vad som har varit. (Johannesson, 2006, 35). Den andre genren handlar om att överväga olika alternativa lösningar till utmaningar och föreslå den lösning man anser är bäst utifrån ens egna världsbild och syfte. D.v.s. att använda rätt argument för att övertyga mottagarna av texten. Detta handlar om att utnyttja själva dispositionen av texten till att övervinna mottagarnas motstånd och kunna befästa en övertygelse hos dem om att det man vill är rätt. (Johannesson, 2006, 65). Disposition handlar således om att först vinna mottagarnas intresse och förtroende för att sedan presentera de förslag och krav man vill få dem att acceptera som kloka. Därefter ska man genast ge bevis på att den lösning man just övertygat om fungerar och är den bästa lösningen på utmaningen. En bra disposition ska leda mottagaren av texten steg för steg mot målet, d.v.s. till en bestämd övertygelse. (Johannesson, 2006, 68). Den tredje genren innebär att berömma eller kritisera en viss företeelse vilket tar avstamp i avsändarens egna värderingar. (Johannesson, 2006, 35). Samtliga av dessa tre genrer återkommer vanligtvis i någon form i ett partiprogram. I ett partiprogram vill man t.ex. försvara en viss världsbild och kommer med förslag på hur man ska lösa samhällsutmaningar där man även tenderar att kritisera de företeelser som motverkar dessa lösningar.

4. Uppsatsens syfte och frågeställningar

Syftet för denna uppsats är att undersöka huruvida dagens politik hos Sverigedemokraterna har inslag av främlingsfientlighet. Detta sker genom att undersöka Sverigedemokraternas partiprogram, från det att Sverigedemokraterna bildades fram till dagens gällande partiprogram. Dessutom undersöks den text som Sverigedemokraterna idag presenterar på sin officiella hemsida, under rubrikerna ”Vår politik” och ”Vår politik A till Ö” samt texterna i dokumenten ”Migrationspolitiska inriktningsprogram” och ”Sammanhållningspolitiska inriktningsprogram”.

Utifrån uppsatsens syfte har det formulerats två frågeställningar:

- På vilka sätt har Sverigedemokraternas politik förändrats i partiprogrammet, från partiets bildande och fram till idag?
- I vilka avseenden förs främlingsfientliga åsikter fram i Sverigedemokraternas nutida partiprogram respektive på deras officiella hemsida?

5. Tidigare forskning

5.1. Attityder till flyktingmottagning och integration/immigration

SOM-institutet i Göteborg har sedan 1990 mätt svenskarnas inställning huruvida de tycker det är bra eller dåligt förslag att ta emot färre flyktingar. Sedan dessa mätningarna startade har andelen svenskar som anser det är ett bra förslag att ta emot färre flyktingar stadigt minskat, (med undantag för åren 2001-2004). I 2016 års undersökning ser vi dock ett trendbrott i en tämligen stark ökning av de som anser det är ett bra förslag att ta emot färre flyktingar. Dessa har ökat till 52 % från 40 % året innan. Samtidigt har de som tycker det är ett dåligt förslag minskat från 37 % till 24 %. Denna förändring sammanfaller med det stora antal flyktingar som sökte sig till Sverige hösten 2015. (Demker, 2016, 476-477). Åsikter om flyktingmottagning är en partiskiljande fråga och förmodligen den fråga där Sverigedemokraternas sympatisörer mest tydligt särskiljer sig från övriga partiers sympatisörer. I 2016-års undersökning är det hela 96 % av de sverigedemokratiska sympatisörerna som tycker det är ett bra förslag att ta emot färre flyktingar. Detta

kan jämföras med Moderaterna (64 %) och Socialdemokraterna (42 %) som är de två partier som kommer närmast efter Sverigedemokraterna i detta. Noterbart är att mellan åren 2015-2016 hade Moderaternas siffra ökat med 12 procentenheter medan Sverigedemokraterna endast ökat 3 procentenheter. (Demker, 2016, 477).

SOM-institutet undersöker även årligen vilka frågor eller samhällsproblem som svenskarna anser vara viktigast i Sverige. SOM-institutet har ställt samma öppna fråga sedan 1987 med lydelsen: "Vilken eller vilka frågor eller samhällsproblem tycker du är viktigast i Sverige idag". 1989, året när Sverigedemokraternas första partiprogram skrevs, var det 11 % av undersökningens respondenter som angav integration/immigration som den viktigaste frågan, vilket innebar en delad sjunde plats på denna 'viktighetsskala'. År 2015 hade integration/immigration avancerat till att vara den överlägset viktigaste frågan för svenskarna. Totalt var det 53 % av respondenterna i 2015-års undersökning som angav integration/immigration som den viktigaste frågan vilket var hela 24 procentenheter fler än frågan som rankades nummer två (skola/utbildning). (Andersson, Ohlsson, Oscarsson & Oskarsson, 2017, 15).

5.2. Den offentliga debatten om Sverigedemokraterna

Statsvetaren Anders Hellström menar att den offentliga debatten om Sverigedemokraterna till stor del har spelats ut i ett moraliskt register mellan gott och ont. Sverigedemokraterna har av deras motståndare målats upp som en moralisk fiende snarare än som politisk motståndare. Detta är en bild som Sverigedemokraterna själva har förstärkt genom att deras politik till stor del bygger på kritik mot etablissemangen och den politiska eliten. (Hellström. 2010, 15).

Sverigedemokraterna har ambitionen att ses som ett 'vanligt' parti för medelsvensson. Detta har inneburit att partiet har genomgått en process där dess mest extrema åsikter och extrema personer successivt har bytts ut för att appellera till en större väljarskara. Trots detta vilar det en sorts 'pariastämpel' över Sverigedemokraterna där övriga riksdagspartier snarast försöker svartmåla den som kan uppfattas göra närmande till Sverigedemokraterna i någon fråga. Likväl påverkas den offentliga debatten av Sverigedemokraternas närvaro inom politiken. Trots att Sverigedemokraterna inte ges möjlighet till aktivt samarbete på riksnivå med övriga partier ges Sverigedemokraterna ett agendasättande inflytande. De

övriga riksdagspartierna påverkas av och reagerar på Sverigedemokraternas positioner. Därigenom lyckas Sverigedemokraterna få de andra partierna att radikaliserar sina åsikter för att antingen distansera sig eller till att anpassa sin politik efter Sverigedemokraterna. Det handlar om antingen en polarisering eller en adaptering av politiken i förhållande till Sverigedemokraterna. (Hellström. 2010, 16).

Mycket av den offentliga debatten handlar om opinionsbildning. Inom journalistiken pratar man om framing vilket innebär att välja ut vissa aspekter för att genom dessa framhålla vad som anses vara viktigt att kommunicera liksom vad man väljer att inte ta upp. Journalistiken är på detta sätt sällan objektiv. Många gånger är istället journalistiska texter färgade av de uppfattningar som finns på redaktionerna. Hur politiska budskap paketeras och förmedlas från avsändare till mottagare är således centralt för hur ett parti som Sverigedemokraterna positionerar sig i det politiska fältet. (Hellström. 2010, 21).

Sverigedemokraterna bygger sitt budskap på bilden att integrationspolitiken är misslyckad och på föreställningen att människor är rädda för ett mångkulturellt samhälle. Man menar att det finns en folkopinion som vill ha minskad invandring. Sverigedemokraterna har dock låg empirisk täckning för dessa föreställningar. Trots detta är det uppfattningar som är vanligt förekommande i den offentliga debatten. T.ex. beskrivs Sverigedemokraternas val- och opinionsframgångar ofta i den offentliga debatten som en konsekvens av ökad främlingsfientlighet i samhället utan att det finns tydligt stöd för detta inom forskningen. (Hellström. 2010, 58).

Inom den offentliga debatten kritiserar Sverigedemokraterna ibland för att vara ett populistiskt parti med en populistisk retorik. Sverigedemokraterna har även en nationalistisk agenda där de vill "uppvärdera den egna nationen som en homogen värdegemenskap". (Hellström. 2010, 81). Den svenska nationen ska alltid sättas främst. Befolkningen ska enas kring en gemensam kärna, i svenskheten. Frågor som berör det 'vanliga' folket prioriteras samtidigt som Sverigedemokraterna utmålar eliten och etablissemangen som motståndare. Genom en vardaglig retorik försöker man spela på 'vanliga' människors erfarenheter. För Sverigedemokraterna tillhör Sverige främst svenskarna där andra ska anpassas efter hur vi gör här. (Hellström. 2010, 81-82).

Den offentliga debatten om Sverigedemokraterna har inte handlat så mycket om sakpolitik utan mer om föreställningar om vad som kännetecknar den nationella

gemenskapen och vad som inte gör detta. Kampen står om vilka som ska räknas som 'de goda'. Sverigedemokraterna utgör på detta sätt en sorts moralisk fiende som de övriga partierna kan mobilisera sig mot. Sverigedemokraternas retorik är inriktad mot den falska världsbild som de menar att den politiska eliten och media upprätthåller. En världsbild de menar inte är förenlig med hur 'verklighetens folk' upplever sin vardag. (Hellström. 2010, 132-133). Sverigedemokraterna är ett utpräglat nationalistiskt parti där de företräder 'det egna folket' som är kulturellt homogena. De förändringsprocesser som sker i samhället ses som hot mot nationen och mot svenskheten. Immigrationen utgör en sådan förändringsprocess som målas upp som ett hot mot svenskheten. Invandrare som inte 'tillräckligt' anpassat sig i Sverige utmålas till syndabockar tillsammans med den politiska eliten som har skapat kaos och oordning i samhället enligt Sverigedemokraterna. (Hellström. 2010, 133).

5.3. Att anpassa budskap till väljarna

Sverigedemokraterna har allt sedan deras bildande markant utökat sitt väljarstöd. Detta innebär att de därmed också har blivit en politisk konkurrent som övriga partier måste förhålla sig till. (Kiiskinen & Saveljeff, 2010, 16). Hur de etablerade partierna ska bemöta denna konkurrens från Sverigedemokraterna är en fråga som är högst aktuell.

Sverigedemokraternas framgång kan till viss del förklaras genom att det finns väljare som upplever att globaliseringen innebär en negativ samhällsutveckling där en internationell migration innebär förändringar i den svenska samhällsbilden och sättet att leva. Bland kritikerna mot globaliseringen hörs även kritik mot att de etablerade partierna inte vill ta denna oro kring samhällsutvecklingen på allvar. Detta är ett missnöje som Sverigedemokraterna hittills har lyckats väl med att fånga upp. (Kiiskinen & Saveljeff, 2010, 16-17). De etablerade partierna har i huvudsak försökt hantera konkurrensen om väljarna från Sverigedemokrater genom en avvisningsstrategi. Man har försökt isolera och utestänga Sverigedemokraterna för att förhindra att de får inflytande över den politiska dagordningen. (Kiiskinen & Saveljeff, 2010, 39). Denna strategi att begränsa utrymmet för de politiska konkurrenterna har dock fått kritik för att vara odemokratisk i sin ambition att förhindra ett demokratiskt valt partis inflytande. Till viss del har denna strategi

därmed motverkat sitt syfte och tvärtom stärkt Sverigedemokraterna i dessa kritiska väljargrupper. (Kiiskinen & Saveljeff, 2010, 39).

Sverigedemokraternas valframgång 2006 gav ett skifte i de etablerade riksdagspartiernas strategi att bemöta konkurrensen från Sverigedemokraterna. Tidigare hade Sverigedemokraterna främst betraktats som ett marginaliserat parti på den politiska ytterkanten. (Kiiskinen & Saveljeff, 2010, 197, 201). Det är först nu 2006, som potentialen i att locka väljare genom att lyfta migrationsfrågor blir tydlig för de etablerade partierna. Detta visar sig genom att det är först nu som övriga partier började ta debatten med Sverigedemokraterna i frågor som rör migration. Innan valet 2006 hade t.ex. Socialdemokraterna konsekvent använt sig av en avvisningsstrategi och överhuvudtaget inte bemött Sverigedemokraterna i debatt om migrationsfrågor. Från Socialdemokratisk håll har man uttryckt viss självkritik i att den avvisningsstrategi som de använde sig av före 2006 även innebar att man inte vågade ta någon tydlig ställning i migrationsfrågorna under denna tid. Detta gav i sin tur Sverigedemokraterna möjlighet att växa. (Kiiskinen & Saveljeff, 2010, 197, 202-203).

5.4. Sverigedemokraterna - ett radikalt högerpopulistiskt parti

Sverigedemokraterna är ett parti som framgångsrikt kombinerar populism med antipluralism och värdekonserveratism. Sverigedemokraterna kan kategoriseras på olika sätt. En del menar att det är ett rasistiskt nationellt parti sprunget ur den traditionellt fascistiska rörelsen medan andra menar att det är ett nationalistiskt parti med främlingsfientliga åsikter. En annan kategorisering som Kiiskinen & Saveljeff gör i sin avhandling, "Att dansa i otakt med väljarna", är att Sverigedemokraterna är ett radikalt högerpopulistiskt parti som bygger sin politik på antiliberala värden, värdekonserveratism och populism. (Kiiskinen & Saveljeff, 2010, 49). Med etiketten 'radikala högerpopulistiska partier' menas partier som med ett auktoritärt samhälls- och medborgarideal står för en karakteristisk blandning av främlingsfientlighet, nationalism och populism. Denna etikettering används framförallt av statsvetare och sociologer för att just benämna partier såsom Sverigedemokraterna, franska Front National och andra radikala högerextrema partiers hemvist. (Bengtsson, 2009, 46). Radikala högerpopulistiska partier är i någon mening mindre extrema än partier med öppen nazism som mål då de inte har nazismens och fascismens

samhällsideal som sin grund (även att de oftast just har sina rötter i 1900-talets europeiska fascism och nazism). Den bärande kraften är förvisso främlingsfientlighet men det är framförallt genom att spela på den folkliga missnöjdheten som särpräglar dessa partier. Detta innebär att radikala högerpopulistiska partier formerar sig efter var missnöje kan samlas. Genom att exploatera människors rädslor inför omvärlden och med budskap om intolerans mot det som är främmande mobiliseras dessa partier. (Bengtsson, 2009, 9, 46).

Sverigedemokraterna har allt sedan de fick sitt parlamentariska genombrott 2006 utvecklats till att bli ett parti som idag är en reell konkurrent till de etablerade partierna. Vägen dit har uppkommit genom revideringar av partiprogrammen och genom att man tonat ned eller utelämnat de mest kontroversiella och provocerande inslagen av partiets politik. (Kiiskinen & Saveljeff, 2010, 51-52). En viktig fråga för Sverigedemokraterna i deras ambition att bli ett stort respekterat parti har just varit att tona ned retorik som kan uppfattas som rasistisk. Istället för skillnader beroende på biologisk härkomst fokuserar man nu på kulturella skillnader. Således har begreppet kultur ersatt rasbegreppet i Sverigedemokraternas retorik. Sverigedemokraterna står för en skepsis mot ett mångkulturellt samhälle som de menar innebär oöverstigliga kulturella skillnader och ett samhälle som inte kommer att fungera. Framförallt har man under det senaste årtiondet inriktat sig på kritik mot muslimer där de menar att det finns oöverbryggbara skillnader mellan muslimer och svenskar. En hållning som stämmer väl med partiets antipluralism och kritik mot det mångkulturella samhället. (Kiiskinen & Saveljeff, 2010, 58). Sverigedemokraterna menar att det mångkulturella samhället medför problem med kriminalitet och ger motsättningar mellan samhällsgrupper. De anser att invandringen dränerar det svenska välfärdssystemet och att de problem som invandringen för med sig kommer att radera det svenska samhällsbygget. Lösningen som Sverigedemokraterna ser är att kraftigt begränsa invandringen och inrikta politiken på assimilation, d.v.s. att invandrare ska ge upp sin kultur och religiös tro för den svenska kulturen. (Kiiskinen & Saveljeff, 2010, 56). För att samla opinion kring denna politik används nationen som ett nyckelbegrepp. Sverigedemokraterna lyfter nationen som fosterland, som det "mytomspunna folkhemmet". Man bygger en bild om ett svunnet idylliskt Sverige såsom det såg ut förr i tiden. I denna idealbild finns en föreställning om att "skapa ett fosterland bestående av en etniskt och kulturellt homogen befolkning". En sverigedemokratisk idealbild som syftar

till att ge en längtan efter ett Sverige från förr med stolthet över folket och nationen. Ett Sverige som de menar var opåverkat av invandring. (Kiiskinen & Saveljeff, 2010, 61). Samtidigt med denna drömbild om fornstora dagar riktas retoriken in på en kritik mot den politiska eliten som man menar är ansvarig för utvecklingen mot dagens mångkulturella Sverige. Man spelar på missnöje med samhällsutvecklingen för att elda på upp spänningen mellan folket och eliten. (Kiiskinen & Saveljeff, 2010, 62). Bilden som ges är att den politiska eliten utgör en fiende till folket och där Sverigedemokraterna är de som ska rädda folket från etablissemangen. Denna 'anti-etablissemangsstrategi' används för att lyfta fram Sverigedemokraterna som Sveriges 'enda' oppositionsparti. Övriga icke-regeringsbärande partier klumpas ihop med de regeringsbärande partierna så att det blir Sverigedemokraterna mot den politiska eliten.

I detta läge har Sverigedemokraterna egentligen två vägval, antingen att normalisera sin politik, d.v.s. att närma sig de övriga partiernas ståndpunkt. Eller att radikaliserar sin politik, d.v.s. att gå än längre mot ytterkanten av den politiska skalan. (Kiiskinen & Saveljeff, 2010, 62-64). I Sverigedemokraternas fall kan det sägas att partiet främst sökt en väg mot normalisering. De sista åren har även en normalisering av Sverigedemokraterna uppstått genom att det har skett en förflyttning hos övriga partier, som har närmat sig Sverigedemokraternas politik gällande frågor som rör migration. (Letmark, 2017). Detta har fått Sverigedemokraterna att byta vägval till att söka en mer radikaliserande väg. (Eriksson, 2017).

Det som utmärker ett radikalt högerpopulistiskt parti som Sverigedemokraterna är att de exkluderar den del av befolkningen som är ett resultat av en samhällsutveckling de är missnöjda med. Detta handlar framförallt om invandrare och flyktingar som därmed inte anses tillhöra 'folket'. Detta synsätt blir tydligt i debatten gällande svenskt medborgarskap, som Sverigedemokraterna menar är en exklusiv rätt som enbart kan ges till invandrare efter att de uppfyllt långtgående krav. (Kiiskinen & Saveljeff, 2010, 64). Sverigedemokraterna identifierar även vilka grupper i samhället som är 'tärande' grupper. De ser dessa 'tärande' grupper enbart som nyttjare av välfärdssystemet. De 'tärande' grupperna ska enligt det sverigedemokratiska synsättet inte ha tillgång till samhällets sociala skyddsnät. Detta sociala skyddsnät ska nämligen enbart tillfalla den del av

befolkningen som av Sverigedemokraterna anses tillhöra 'folket'. (Kiiskinen & Saveljeff, 2010, 64-65).

6. Material och metod

Denna undersökning är en beskrivande studie som utgår från socialkonstruktionism som teoretiskt perspektiv. Beskrivande studie lämpar sig väl när forskningsproblem handlar om att ge svar på frågor såsom var, när, hur, vem, vilka. (Esaïasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2012, 36). Huvudfrågeställning för denna undersökning forskningsproblem är just hur-frågor såsom hur har Sverigedemokraternas partiprogram utvecklats? Som angreppssätt till forskningsproblemet har en jämförande forskningsdesign använts. Denna forskningsdesign är lämplig när det som ska studeras endast förekommer i ett begränsat antal vilket är fallet när det handlar om att studera ett begränsat antal partiprogram från ett och samma parti. En fördel med jämförande design är att den inte på förhand låser upp vid en viss förklaringsmodell utan öppnar för möjligheten att utveckla nya tänkbara teorier. (Esaïasson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2012, 101).

Undersökningen har handlat om att göra kvalitativ textanalys av politiska dokument i form av partiprogram. Det finns många valmöjligheter och angreppssätt i hur man lägger upp en kvalitativ textanalys av politiska dokument och vilken metod man väljer att använda sig av i undersökningen. Jared Wesley sätter upp tre huvudsakliga inriktningar för "kvalitativt dokumentanalys" av politiska texter; retorisk analys, diskursanalys och narrativ analys För denna studie med analys av texter inom den politiska genren har jag valt att använda just retorisk analys som metod. Fördelen med en retorisk analys är att man inte enbart tittar på det explicita innehållet utan även undersöker vad författaren av en text försöker uppnå och de strategier som används för detta ändamål. (Wesley, 2014, 136-137, 139).

6.1. Retorisk analys

Retorik kan ses som "the art of persuasion" och retorisk analys handlar om att få fram vad avsändaren av texten vill förmedla. Man tittar på stilistiska aspekter, d.v.s. i vilken stil som texten är skriven, t.ex. formellt eller informellt, vilka uttryckssätt

som används, vilket tonläge, vilka symboler som används, användande av t.ex. metaforer eller sarkasm, vilka känslor som texten spelar på, mm. (Wesley, 2014, 136).

En retorisk analys innebär framförallt att undersöka hur en text fungerar persuasivt, d.v.s. hur en text försöker påverka och övertyga mottagarna av texten. För att kunna förklara i en retorisk analys vad som menas med en text måste man förstå avsändarens syfte med texten. En retorisk analys innebär således att undersöka hur man genom texten försöker påverka och övertyga mottagarna av texten. (Hellspång, 2012, 99-100). I denna uppsats handlar det främst om att genomföra retorisk analys av Sverigedemokraternas partiprogram. Ett partiprogram beskriver vanligtvis de värderingar och ställningstagande som ligger till grund för partiets praktiska politik. Syftet med ett partiprogram är således både riktat till det interna arbetet i partiet men även externt riktade till medborgarna utanför partiet, för att locka dessa medborgare att rösta på partiet. Ett partiprogram kan därmed kategoriseras som text med persuasivt syfte. Den retoriska analysen kan även omfatta en etisk bedömning där man utgår från de politiska och moraliska ställningstagande som texterna är uppbyggda av. Är texterna etisk försvarbara? Vilka är motiven bakom retoriken? (Viklund, 2016, 16-17).

6.2. Materialbearbetning och avgränsningar

Materialet till undersökningen består av sju inhämtade partiprogram samt inhämtad text från Sverigedemokraternas officiella hemsida som den 19 november 2017 fanns publicerade under rubrikerna ”Vår politik” och ”Vår politik A till Ö”. I det granskade materialet ingår även dokumenten ”Migrationspolitisk inriktningsprogram” och ”Sammanhållningspolitiska inriktningsprogram” i de versioner som den 12 december 2017 fanns publicerade på Sverigedemokraternas officiella hemsida.

I uppsatsen retoriska analys har all text i dessa partiprogram och övrig insamlad text analyserats. Dock redovisas endast den del av analysen som berör skrivningar och frågor där främlingsfientlighet eller dess motsatt förekommer. T.ex. redovisas inte skiften i ståndpunkter såsom att Sverigedemokraterna tidigare ville avskaffa landstingen (Sverigedemokraterna, 1999) till att nu förordas att ”den

offentliga sektorn bör vara uppdelad på tre skattenivåer bestående av stat, sekundärkommuner och primärkommuner” (Sverigedemokraterna, 2011).

Fokus har legat på vilket budskap det är som Sverigedemokraterna lyfter i de granskade texterna. Vilka retoriska argument är det som Sverigedemokraterna använder för att försöka övertyga de som läser dessa partiprogram? Har texterna ett innehåll som just syftar till att övertyga om det budskap som Sverigedemokraterna vill ge i sina partiprogram. Det handlar om att lista de ämnen och begrepp som lyfts i partiprogrammen. Hur motiveras olika påståenden, vilka är föreställningarna som Sverigedemokraterna stödjer sig på? En kategorisering av respektive text har gjorts utifrån retoriska argument, retoriska begrepp och verklighetsbeskrivning för att utkristallisera respektive texts kärnbudskap.

7. Undersökningens resultatredovisning

I detta avsnitt redovisas resultatet av de retoriska analyserna av partiprogrammen och texter från Sverigedemokraternas officiella hemsida. Då många skrivningar återkommer i de olika texterna redovisas främst vad analysen gett för skillnader mellan de olika partiprogrammen och texter från den officiella hemsidan.

7.1. 1989-års partiprogram

I 1989 års partiprogram beskrivs den nationella samhörigheten och frånvaron av främmande folkminoriteter som framgångsfaktorer för Sverige. Man konstaterar att det funnits en arbetskraftsinvandring vid tiden innan och efter andra världskriget som varit bra för Sverige men att arbetskraftsinvandringen då var begränsad, kostnadsfri och välmotiverad. Den tidiga socialdemokratins politik för Sverige lyfts som något bra men att när Olof Palme kom till makten startade problemen. Sverigedemokraterna menar att Olof Palmes utrikespolitiska mål om internationell solidaritet innebar att Sveriges gränser öppnades för ”allsköns förföljda socialistiska bröder” som kunde utnyttjas som röstunderlag. Man menar att dessa ”flyktingar” åberopar ”demokrati och jämlikhet” för att bevara ”sin egen kultur” och därmed också sina ”inbördes konflikter”.

Sverigedemokraterna bygger detta program till stor del på känslor om nationell samhörighet. Den svenska invandring- och flyktingpolitiken beskrivs som

”vansinnig” och som ”självordspolitik”. Styrande politiker sägs ha bidragit till ”upplösningen av vägledande etiska och moraliska principer”. Man försöker även ge bilden att demokratin är hotad i Sverige, att yttrandefriheten har inskränkts varför man lyfter de demokratiska värdena som viktiga att värna.

Sverigedemokraterna ställer långtgående krav för det svenska medborgarskapet där man även har olika krav på medborgarskap beroende på om invandraren är från ett nordiskt land eller ej. Icke-nordbor måste ha bott i Sverige 10 år, måste på ett fullgott sätt behärska svenska språket i tal och skrift och kunna den svenska historien medan nordiska invandrare ska ges medborgarskap efter 3 år. Man menar att invandrare ska kunna framtas sitt medborgarskap om de har fått sitt uppehållstillstånd eller medborgarskap på falska grunder. De menar vidare att invandrare ska utvisas om de begår grova förbrytelser.

I sina retoriska argument benämner Sverigedemokraterna nationen som kollektiv och menar att en ”etnisk och kulturell homogen nation” är förutsättning för fredlig och demokratisk utveckling. Man menar att det är genom gemensamma rötter som den nationella samhörigheten stärks vilket bidrar till stabilitet och rättvisa. Man lyfter att ingen svensk ska vara utan arbete och menar att Sverige ska klara eventuella sysselsättningsproblem med inhemsk arbetskraft.

Den retoriska analysen ger att Sverigedemokraternas kärnbudskap är att den ”ansvarslösa invandringspolitik som förts av socialdemokratiska och borgerliga regeringar” måste förändras. Vidare vill man tydliggöra att det är i Norden som svenskarna har sina rötter. Det handlar om att Sverigedemokraterna vill motverka det mångkulturella och mångetniska samhälle som de anser växer fram med nuvarande invandring- och flyktingpolitik. Målet är att kraftigt begränsa invandringen och att få till en återflyttning av invandrare med utomeuropeisk härkomst som kommit till Sverige.

7.2. 1994-års partiprogram

I partiprogrammet från 1994 hyllar Sverigedemokraterna den svenska ekonomiska och sociala utvecklingen efter industrialismens genombrott i början av 1800-talet. Enligt Sverigedemokraterna skedde Sveriges framgång till följd av nationell samhörighet och genom frånvaro av ”stora främmande folkminoriter”. Sverige

beskrivs som en välfärdsstat som vi "kunde" vara stolta över. Folkhemmet lyfts fram som en svunnen svensk idyllisk idealbild.

I historieskrivningen har de politiska 'misstagen' tidigare lagts i förhållande till 1989-års partiprogram. Till dessa misstag räknas utvecklandet av de sociala skyddsnäten i välfärdssystemet som beskrivs som uppmaningar till "parasiterande, fiffel och överbyråkrati". Internationalismen och den internationella solidariteten beskrivs vara en påbörjad marsch mot "ett splittrat, världssamhälle".

Liksom i det tidigare programmet sägs att vägledande etiska och moraliska principer är upplösta av de styrande politikerna och att detta har resulterat i "hög brottslighet, skilsmässor, splittrade hem, aborter och en låg svensk nativitet." I detta program kritiserar U-hjälpen som sägs "sluka miljarder" som bättre hade behövts till de sämst ställda svenskarna. Sverigedemokraterna menar att myndigheterna genom lagstiftning diskriminerar "Sveriges folk" (till förmån för invandrare) och att massmedia förhindrar diskussion om invandringsproblematik.

Sverigedemokraterna vill stoppa all invandring från "etniskt avlägsna kulturer" vilket innebär att en radikaliserad av partiets invandringspolitik har skett i förhållande till 1989-års partiprogram. Vidare vill man ha en ny medborgarskapslag som inte tar hänsyn till tidigare medgivna medborgarskap. Sverigedemokraterna vill även lägga ned invandrarverket och istället ge polismakten ansvar att "handha invandrarärenden". Även inom rättsväsendet har det skett en radikaliserad av politiken i detta program. Man vill införa en modifierad version av den gamla strafflagen från 1864. Detta innebär att man t.ex. vill införa möjlighet till straffarbete och även återinföra dödsstraffet i straffskalan.

Analysen ger att kärnbudskapet i 1994-års partiprogram är att det finns behov att återskapa ett svenskt Sverige vilket innebär att all invandring av människor från "etniskt avlägsna kulturer" måste stoppas.

7.3. 1996-års partiprogram

Sverigedemokraterna lyfter i partiprogrammet från 1996 fosterlandskärlek som ett tydligt tema. T.ex. har man lyft in Verner von Heidenstam dikt "Sverige" för att understryka sin syn på vikten av fosterlandskärlek. I partiprogrammet fortsätter man att trycka på behovet av en "etniskt och kulturellt homogen nation". Nytt är dock att Sverigedemokraterna lyfter fram partiet som ett svenskt "mittenparti" samtidigt

som man å det starkaste avvisar marxismen. Man tar i detta partiprogram även avstånd till nazismen vilket också är ett nytt inslag som inte funnits med i tidigare versioner. Sverigedemokraterna pratar i partiprogrammet om en ”västerländsk kulturkrets” och lyfter fram konflikten i det forna Jugoslavien som förorsakad av gränslinjen mot den ”bysantinska kulturkretsen”. Sverigedemokraterna menar att vi i Sverige har ”ett växande antal konflikter som har sin grund i att vi tillåtit migranter från främmande kulturer” och att det handlar om vår överlevnad att stoppa denna utveckling.

Vår kristna historia lyfts fram och Sverigedemokraterna slår fast att ”inga moskéer får existera på svensk mark”. Sverigedemokraterna tar även upp ställningstagande gällande ’sexuella läggningar’. Man betonar förvisso att trakasserier av ”sexuellt avvikande” är kriminella handlingar men i övrigt handlar ställningstagandena om avståndstagande såsom att t.ex. inte tillåta registrerat partnerskap för homosexuella eller att adoptering av barn ska vara förbjudet för homosexuella par.

Sverigedemokraterna vill fortsatt stoppa all invandring för utomeuropéer men har i detta partiprogram bytt begreppet ”etniskt avlägsna kulturer” till ”ursprung utanför den västerländska kulturkretsen”. Man preciserar ”ursprung” till att ens förfäder ska ha varit medborgare i stater inom den västerländska kulturkretsen år 1950. Vidare pratar man om att invandrare ska ”repatrieras” med vilket de menar att ”de etniska främlingar som invandrat till vårt land efter 1970 ska kunna återvända till sina hemländer”. Detta repatrieringskrav kan dock upphävas om man har barn tillsammans med svensk medborgare som tillkommit efter erhållande av permanent uppehållstillstånd (förutsatt att föräldrarna sammanbor). Man vill införa en tillfällig repatrieringsmyndighet för att lösa ”den återvändningspolitiska uppgiften”. Sverigedemokraterna ser fördel med etnisk homogenitet i att den ”disciplinerar och skapar empati på ett liknande sätt som sunda familjer gör”.

Kärnbudskapet i 1996-års partiprogram är i stort sett detsamma som i 1994-års partiprogram. Sverigedemokraterna ser fortsatt behov att återskapa ett svenskt Sverige vilket innebär att all invandring av människor ”som har sitt ursprung utanför den västerländska kulturkretsen” måste stoppas.

7.4. 1999-års partiprogram

1999-års partiprogram innehåller endast mindre förändringar i förhållande till föregående partiprogram. I partiprogrammet har begreppet ”den västerländska kulturkretsen” bytts ut till ”den europeiska kontinenten”. Man lyfter nu den europeiska historien som en del av det svenska kulturarvet och menar att den europeiska styrkan ligger i ”vår mångfald av nationella arv och identiteter”. Sverigedemokraterna ser denna mångfald som hotad av det europeiska samarbetet som riskerar att ”våra respektive olikheter försvinner i en alleuropeisk smältdegel”.

För första gången nämner Sverigedemokraterna islam i sitt partiprogram. Man menar att islam är mer än en religiös strömning och att dess sociala och politiska ambitioner inte är önskvärda i Sverige. Istället för att prata om att återskapa ett svenskt Sverige vill man nu ”försvara vår svenska nationella identitet”. Massinvandring förs också in i partiprogrammet som retoriskt begrepp om den ”ansvarslösa invandringspolitiken” som Sverigedemokraterna menar hotar den nationella identiteten. Sverigedemokraterna vill ”återskapa Sverige som en svensk nation, såväl etniskt som kulturellt”. Sverigedemokraterna slår även fast att det krävs att man uppfattas som svensk av andra svenskar för att vara svensk.

Istället för att kräva stopp för invandring från personer utanför den västerländska kulturkretsen förordar Sverigedemokraterna i detta partiprogram en starkt reglerad invandringspolitik. Man gör en skillnad i utomeuropeisk härkomst och europeisk härkomst där stor restriktivitet gäller för människor med utomeuropeisk bakgrund. Sverigedemokraterna hävdar att de som kommer från det europeiska närområdet är lättare att ”naturalisera”.

I partiprogrammet har Sverigedemokraterna tagit bort begreppet ”repatriering” och de långtgående krav kring detta som fanns i föregående program. Man vill dock fortsatt verka för återflyttning av invandrare utan något skyddsbehov. Sverigedemokraterna har även tagit bort skrivningen om att införa dödsstraff i straffskalan. Man vill dock fortsatt införa en modifierad version av strafflagen från 1864.

Kärnbudskapet i detta partiprogram är att den svenska nationella identiteten måste försvaras och att Sverigedemokraterna vill återskapa Sverige som en svensk nation vilket innebär invandringen måste vara starkt reglerad.

7.5. 2003-års partiprogram

2003-års partiprogram innebär en ny historieskrivning för Sverigedemokraterna i förhållande till de tidigare partiprogrammen. I detta program anges att Sverigedemokraterna bildades som ”ett intresseparti för svenskar”. Man beskriver sig nu som ett värdeorienterat parti som hämtat inspiration från den tidiga svenska nationalkonservatismen och den socialdemokratiska folkhemstanken från mitten av 1900-talet.

Textomfattningen i detta partiprogram är begränsad i förhållande till tidigare partiprogram. Partiprogrammet bygger på ”den nationalistiska principen” med vilket de menar att statens territoriella gränser ska överensstämma med de befolkningsmässiga gränserna. Idealsamhället är ett befolkningsmässigt homogent samhälle. Sverigedemokraterna menar att det mångkulturella samhället utgör en kränkning av den nationalistiska principen, en kränkning som ger upphov till instabilitet och konflikter.

Sverigedemokraterna pratar om en ”öppen svenskhet” som ger möjlighet för ”människor med annat ursprung att tillhöra den svenska nationen”. Även icke-svenskar ska kunna få medborgarskap under förutsättning att ”detta inte leder till en allvarlig kränkning av den nationalistiska principen”. Huvudregeln är dock att svenskt medborgarskap är ett privilegium avsett för svenskar.

I partiprogrammet listar Sverigedemokraterna invandring, överstatlighet och imperialism som hot mot den nationalistiska principen. För att inte kränka den nationalistiska principen måste invandring hållas på en så låg nivå att den inte ändrar befolkningssammansättningen. Skulle en sådan kränkning ha uppkommit finns det två lösningar enligt Sverigedemokraterna. Antingen återflyttning av invandrarna till sina hemländer eller assimilering. Begreppet assimilering har inte använts i tidigare partiprogram men lyfts nu fram som ett nyckelbegrepp som innebär att invandrare tar till sig majoritetskulturen och därigenom på sikt kan uppgå i nationen.

Kärnbudskapet i detta partiprogram är att låta Sverige förbli Sverige genom att skapa ett folkhem ”präglad av trygghet, harmoni och solidaritet”.

7.6. 2005-års partiprogram

I partiprogrammet från 2005 har Sverigedemokraterna lyft fram FN:s deklaration om de mänskliga fri- och rättigheterna som central grundtanke. Detta är första gången Sverigedemokraterna nämner FN i positiva termer. Tidigare skrivningar har gällt kritik mot FN:s byråkrati och dess hantering av flyktingproblematiken (Sverigedemokraterna, 1999) samt en uttryckt vilja att Sverige inte ska vara med i FN (Sverigedemokraterna, 1996). I övrigt är 2005-års partiprogram i det närmaste helt identiskt med 2003-års partiprogram. Därav är kärnbudskapet detsamma som i föregående partiprogram.

7.7. 2011-års partiprogram

2011-års partiprogram är ett betydligt mer genomarbetat partiprogram än tidigare partiprogram. Sverigedemokraterna har till detta partiprogram bytt sin ideologiska beteckning till att benämna sig som ”ett socialkonservativt parti med nationalistisk grundsyn”. Sverigedemokraterna betonar att en gemensam nationell och kulturell identitet är grundläggande för en fungerande demokrati. Man avvisar liberalismens och socialismens grundtanke om människan som en i grunden god och förnuftig varelse då de anser att denna grundtanke ”bygger på felaktiga antaganden”. Sverigedemokraterna menar tvärtom, att människan i grunden inte är ”alltigenom god eller konstruktiv” utan snarast både konstruktiv och destruktiv. Sverigedemokraterna säger sig inte tro ”att människor föds som blanka blad”. Man menar att det finns en ”nedärvd essens hos varje människa som man inte kan undertrycka i hur hög utsträckning som helst utan att det får konsekvenser”. Sverigedemokraterna pratar om denna mänskliga essens, om nedärvda egenskaper och om biologiska skillnader ”som sträcker sig bortom det som kan observeras med blotta ögat”.

Sverigedemokraterna ser nationalismen som grundläggande för att stärka den gemensamma identiteten och samhällets inre solidaritet. Deras definition av den svenska nationen görs ”i termer av lojalitet, gemensam identitet, gemensamt språk och gemensam kultur”. En bärande tanke i partiprogrammet är att inom den svenska statens område är den svenska nationens kultur överordnad andra nationers kulturer. Därför menar de också att invandrare ska assimileras. Med assimilering menar man att invandrare ska ge upp sin egna kultur och identitet till förmån för den svenska.

Sverigedemokraterna poängterar att de inte är emot invandring men anser att invandringen ”måste hållas på en sådan nivå och vara av en sådan karaktär att den inte utgör ett hot mot vår nationella identitet eller mot vårt lands välfärd och trygghet”. Flyktingpolitiken ska inriktas på att hjälpa flyktingar på plats, i krisområdets närhet. Sverigedemokraterna menar att man därigenom kan hjälpa betydligt fler flyktingar jämfört med att hjälpa i Sverige. Man anser att flyktinginvandringen bör begränsas till en mindre mängd flyktingar och att endast tillfälliga uppehållstillstånd ska beviljas.

Sverigedemokraterna skiljer på infödda svenskar och på ”assimilerade till den svenska nationen”. Som infödd svensk räknas den som är ”född eller i tidig ålder adopterad till Sverige av svensktalande föräldrar med svensk eller nordisk identitet”. För att räknas som assimilerad ska man tala flytande svenska och uppfatta sig själv som svensk. Man ska även leva i enlighet med den svenska kulturen och känna större lojalitet med den svenska nationen än med någon annan nation. Sverigedemokraterna menar också att en infödd svensk kan upphöra ”att vara en del av den svenska nationen genom att byta lojalitet, språk, identitet eller kultur”. Sverigedemokraterna ser assimilering som en möjlig och eftersträvänsvärd men komplicerad process som ibland kan ta flera generationer att slutföra. Försvårande för denna assimileringsprocess är om invandrares ursprungliga identitet och kultur skiljer sig från den svenska nationens. Därför förordar också Sverigedemokraterna begränsad invandring, i synnerhet från länder där kulturen och värdegrunden starkt avviker från den svenska.

Sverigedemokraterna ”betraktar religionsfrihet som en naturlig del av det demokratiska samhället”. Med anledning av det svenska kristna kulturarvet, ska kristendomen dock ha en särställning i förhållande till andra religioner i Sverige. Islamismens inflytande på det svenska samhället ska däremot motverkas och invandringen från ”muslimska länder med starka inslag av fundamentalism bör vara mycket starkt begränsad”.

7.8. “Vår politik” och “Vår politik A till Ö”

Den politik som Sverigedemokraterna presenterade 2017-11-19, under rubrikerna ”Vår politik” och “Vår politik A till Ö” på deras officiella hemsida stämmer väl överens med deras gällande partiprogram från 2011. En del skrivningar om

invandring- och flyktingpolitiken är direkt hämtad från detta partiprogram. Tydliga krav som Sverigedemokraterna lyfter är t.ex. stopp av massinvandring, nej till mångkulturalism, endast tillåta temporära uppehållstillstånd och kraftigt begränsad anhöriginvandring genom att ställa krav på försörjning. Man vill endast tillåta en ”behovsprövad arbetskraftsinvandring som grundar sig på högkvalificerade yrken där det råder brist på arbetskraft”. Sverigedemokraterna menar att det är orimligt att ”vi i Sverige ska ta emot flest asylsökande i västvärlden”. Man vill istället kraftigt begränsa invandringen och hellre använda resurserna till att hjälpa flyktingar i deras ”närområde”. Genom att fokusera på ”närområden där de flesta och mest utsatta flyktingarna finns” menar Sverigedemokraterna att de ger ”flyktinghjälp på riktigt”.

Sverigedemokraterna tar tydligt avstånd från dödsstraff på sin hemsida med hänvisning till att det strider mot de mänskliga rättigheterna. Skattefinansierad modersmålsundervisning ska avskaffas då Sverigedemokraterna anser att modersmålsundervisning motverkar assimileringprocessen. På hemsidan har man åter ett tidsatt krav på hur länge man ska ha bott i Sverige för att kunna få medborgarskap. För att kunna få medborgarskap ska man varit bosatt i landet i minst tio år. Under denna tid ska man ha uppvisat en ”klanderfri vandel”. Dessutom ska man klara ett obligatoriskt medborgarskapstest. Sverigedemokraterna anser att det är ett brott att vistas i Sverige utan tillstånd och att det ska vara olagligt att hjälpa människor med ”denna brottslighet”.

7.9. Migrations- och sammanhållningspolitiska inriktningsprogram

Sverigedemokraternas ’migrationspolitiska inriktningsprogram’ och deras ’sammanhållningspolitiska inriktningsprogram’ som finns publicerade på Sverigedemokraternas officiella hemsida följer i stort inriktningen i deras gällande partiprogram från 2011. Sverigedemokraterna motsätter sig permanenta uppehållstillstånd. Man menar att dessa ”ger en omotiverad permanent rätt att vistas i landet”. Beviljade uppehållstillstånd ska istället regelbundet prövas och återkallas om det skett förbättrade villkor i hemlandet. Även arbetstillstånd ska vara tillfälliga och endast tillåtas i speciella fall som handlar om ”kvalificerad arbetskraft vars kompetens efterfrågas”.

Sverigedemokraterna vill endast medge asyl om Sverige är närmast näbara säkra land för den asylsökande. Om inte Sverige utgör närområde för en kris ska

flyktingmottagande till Sverige endast vara möjligt genom organiserat vidarbosättningssystem i regi av ett internationellt samarbetsorgan såsom FN. Den som vistas i Sverige illegalt ska lämna Sverige och åläggas med ett inreseförbud. Tills frivillig avresa eller verkställd utvisning kan ske, ska den som vistas illegalt hållas under direkt uppsyn på ”särskilda, bevakade och låsta boenden”. Sverigedemokraterna vill även att polisen ges resurser och befogenheter till eftersök av personer som vistas illegalt i Sverige.

Sverigedemokraterna sätter tillhörigheten i den nordiska gemenskapen som främst för Sverige. Därefter i nedåtgående rangordning, tillhörighet i europeisk gemenskap, västerländsk gemenskap och global gemenskap. Man menar att olikheter i ett samhälle utgör risk för att den sociala tilliten krackelerar. Att olikheter utgör risk för att samhällskontraktet bryts då detta just bygger på stark social tillit.

8. Avslutande slutsatser

När man studerar ett partiprogram måste man betänka att ett partiprogram utgör en del av den bild som ett parti vill ge av sig själv. Ett partiprogram ska både attrahera nya väljare samtidigt som det ska ge vägledning i det partiinterna arbetet. Ett partiprogram innebär således en tillrättalagd bild av ett partis politik. Partier friserar medvetet skrivningar för att det utåt sett ska låta bra. Så är det också i Sverigedemokraternas partiprogram. Allra tydligast märks detta i deras partiprogram från 1989.

8.1. På vilka sätt har Sverigedemokraternas politik förändrats i partiprogrammet, från partiets bildande och fram till idag?

Partiledningen för Sverigedemokraterna av årgång 1989 bestod av personer med förflutet från högerextremistiska organisationer och med starka kopplingar till den svenska naziströrelsen. Av detta syns egentligen inte mycket i det första partiprogrammet. Kritiken mot invandringen är förvisso tydlig. Likaså deras nationalistiska anslag. Däremot är man noggrann med att inte diskutera om olikheter på individnivå eller att ställa enskilda grupper mot varandra (utöver uppdelningen mellan svenskar, nordbor och icke-nordbor).

I de följande två partiprogrammen sker sedan en radikaliserings av Sverigedemokraternas invandringskritik. Man har skärpt kraven till att kräva stopp för all invandring från ”etniskt avlägsna kulturer”, man pratar om behovet av repatriering genom en särskild repatrieringsmyndighet. Man har även börjat driva krav på dödsstraff.

Till 1999-års partiprogram lättar man dock på de allra mest långtgående kraven. Dödsstraff nämns överhuvudtaget inte längre i partiprogrammet. Man pratar inte längre om repatriering utan om en i betydligt mildare ordalag önskad återflyttning. Denna normalisering av politiken fortsätter även i partiprogrammen från år 2003 och 2005. Dessa två partiprogram särskiljer sig väsentligt från övriga partiprogram genom ett betydligt mer begränsat och mindre dystopiskt innehåll än övriga partiprogram. I dessa partiprogram fokuserar Sverigedemokraterna mer på betydelsen av nationalistiska principer än på sin invandringskritik.

Till det nu gällande partiprogrammet, 2011-års partiprogram, är dock upplägget för partiprogrammet mer genomarbetat. I detta har också en radikaliserings åter skett av den invandringskritiska politiken. Man gör stor utläggning om sin tämligen pessimistiska människosyn. Detta partiprogram är också det enda partiprogram där Sverigedemokraterna de facto går in på biologiska skillnader mellan olika människor och där man hävdar att det finns en sorts ”mänsklig essens” som sägs bestämmas av våra nedärvda gener. Nyckelbegreppet är assimilering, med ett tydligt avståndstagande till de som inte är assimilerade. Dessa ’icke-assimilerade’ människor utmålas som hot mot det svenska samhället, som en fiendegrupp.

Sammanfattningsvis har Sverigedemokraternas politik som framförs i deras partiprogram från det att partiet bildades fram till idag inte genomgått samma förändring som partiets framtoning utåt sett. Sverigedemokraterna har gjort en ’resa’ som parti under dessa knappt 30 år som partiet har existerat. Man har gått från att vara ett parti med tydliga nazistkopplingar och en öppen främlingsfientlighet till att bli ett etablerat riksdagsparti. Idag är Sverigedemokraterna ett parti som är mån om att den framtoning som ges av partiet ska uppfattas som seriös. Utåt sett har främlingsfientligheten tonats ned i förhållande till partiets första år. Man har ’städat’ bort de personkopplingar till nazismen som fanns i partiets begynnelse. Sverigedemokraterna har också breddat sin politik under dessa år och är numera inte endast ett ’enfrågeparti’ där minskad invandring är den enda drivkraften.

Genom sina riksdagsmandat har partiet erhållit betydligt mer resurser till sin politikutveckling, vilket också märks i det betydligt mer genomarbetade partiprogrammet från 2011. Men bortsett från att Sverigedemokraterna har fört in fler politikområden i sitt partiprogram är dess innehåll gällande frågor som berör migrationsfrågor fortfarande påfallande lik den politik som det nystartade Sverigedemokraterna valde att skriva ned som sitt första partiprogram.

Slutsatsen är således att Sverigedemokraterna har behållit sin invandringskritik och sin nationalistiska grundsyn i sina partiprogram. En viss radikalisering skedde av partiets invandringskritik i början av 1990-talet för att bli mer moderat under den sista delen av 1990-talet och i början av 2000-talet. I dagens gällande partiprogram har man åter skärpt en del skrivningar i sin invandringskritik så att nuvarande partiprogram i stort sett har samma nivå av invandringskritik som deras första partiprogram.

8.2. I vilka avseenden förs främlingsfientliga åsikter fram i Sverigedemokraternas nutida partiprogram respektive på deras officiell hemsida?

Öppet främlingsfientliga skrivningar förekommer inte klart uttalat i partiprogrammen eller på Sverigedemokraternas officiella hemsida. I resonemangen om vilka som kan räknas som svenska framgår det dock en tydlig uppdelning mellan en 'vi-grupp' (svenska folket) och 'de andra' (invandrare/flyktingar från utomeuropeiskt land) som målas upp som en fiendegrupp som ska avvisas från Sverige då man menar att dessa hotar det Sverige som Sverigedemokraterna säger sig vilja bevara. Detta är ett tema som i varierad grad återkommer i partiprogrammen. Dock är det som mest tydlig i deras senaste partiprogram genom att begreppet assimilering lyfts fram som nyckelbegrepp. Med begreppet assimilering klargör Sverigedemokraterna att de anser att de som inte har assimilerats till den svenska kulturen och samhället står lägre i rang än infödda svenskar. Genomgående skiljer också Sverigedemokraterna på människor som kommer från kulturer utanför Europa och de som kommer från ett europeiskt land. Man har en gradering, där man utifrån 'Sveriges bästa' värderar människor beroende på hur långt från Sverige de kommer. Detta är värderingar som egentligen inte skiljer sig åt mellan partiprogrammen utan handlar om nyansskillnader i

argumentationen för detta synsätt. I de senare partiprogrammen värderar man även människor olika utifrån religiös tillhörighet där svensk kristendom står över islam.

8.3. Har dagens politik hos Sverigedemokraterna inslag av främlingsfientlighet?

Sverigedemokraterna lyfter i sin politik idag fram begreppet assimilation som förutsättning för att en invandrare ska kunna bli svensk medborgare. Detta begrepp assimilering står för 'nyckeln' till 'vi-gruppen'. Själva tanken bakom assimilering handlar just om att inte erkänna främlingskapets individuella egenskaper. Assimilering innebär att avkräva dessa främlingar att lämna sin identitet och sin kultur för att de ska kunna uppgå i 'vi-gruppen'. De främlingar (invandrare/flyktingar) som inte är beredda att ge upp sin identitet och sin kultur kan således aldrig komma ur gruppen 'de andra' utan kommer att förbli främlingar som av Sverigedemokraterna beskrivs utgöra ett hot mot Sverige. Assimilering i sig är således ett utslag för en främlingsfientlig politik.

Analysen av Sverigedemokraternas partiprogram och texter från den officiella hemsidan visar att, sett till den bild partiet ger av sig självt genom partiprogrammen och dessa texter, de facto inte skiljer sig speciellt mycket idag mot den bild man gav av sig själv i 1989-års partiprogram. Det är fortsatt en stark invandringskritik och en vilja att betona de nationalistiska värderingarna. Politiken bygger fortfarande till stor del på främlingsskapande med en 'de andra-grupp', som ställs mot 'vi-gruppen' och som sägs utgöra ett hot mot det svenska samhället och den svenska kulturen.

Att Sverigedemokraterna idag, trots att man utåt sett inte längre är samma främlingsfientliga parti, ändå beskriver sin politik med en liknande retorik och invandringskritik som 1989, kan till viss del förklaras genom hur samhället i övrigt ser på migrationsfrågor. 1989 var det inget av övriga riksdagspartier som satte migrationsfrågorna högt på den politiska agendan. I takt med Sverigedemokraternas utveckling som parti har också migrationsfrågorna kommit högre upp på agendan och hos människors medvetande. Detta tyder på att Sverigedemokraterna varit framgångsrika som ett agendasättande parti. Idag är migrationsfrågor något som engagerar. I princip alla partier erkänner t.ex. att integrationspolitiken under de senaste åren inte har fungerat speciellt bra. (Olsson, 2017). Därav är det betydligt

mer 'rumsrent' att vara ett invandringskritiskt parti i dag än vad det var 1989. Följaktligen betyder detta att dagens invandringskritik och främlingsfientlighet från Sverigedemokraterna ses som mindre kontroversiell än vad var fallet 1989. Detta trots att budskapet idag är i stort sett detsamma som i 1989-års partiprogram. Det är snarast samhällsutvecklingen med ökad invandring som gett en annan värdering av migrationsfrågorna som möjliggör att Sverigedemokraterna idag kan formulera sin invandringskritik likvärdigt med hur man gjorde 1989 och ändå uppfattas som ett mindre extremt främlingsfientligt parti idag än när partiet bildades.

8.4. Slutord

Denna undersökning har syftat till att undersöka huruvida det finns inslag av främlingsfientlighet i Sverigedemokraternas politik idag. För att besvara denna frågeställning måste det beaktas vilket sorts parti som Sverigedemokraterna var 1989 (när första partiprogrammet formulerades). Detta med tanke på att partiprogram innebär en tillrättalagd bild av ett politiskt parti, en bild som partiet dessutom själv har formulerat, och som hos Sverigedemokraterna formuleras på ett i stort sett likvärdigt sätt idag som när partiet bildades. Det råder knappast några frågetecken om att det nybildade Sverigedemokraterna var ett högerextremistiskt parti med tydliga rötter i de svenska naziströrelserna. Det är således inte fel att beskriva 1989-års Sverigedemokraterna som ett öppet främlingsfientligt parti. Dagens Sverigedemokraterna har lagt stor möda för att 'tvätta' bort denna stämpel som ett främlingsfientligt parti. Att det då ändå förekommer skrivningar i Sverigedemokraternas senaste partiprogram som ger en tydligare främlingsfientlighet än deras version från 1989 när partiet var öppet främlingsfientligt är anmärkningsvärt.

Sammantaget har uppsatsens frågeställningar besvarats och därigenom uppfyllt uppsatsens syfte i att undersöka huruvida dagens politik hos Sverigedemokraterna har inslag av främlingsfientlighet. I uppsatsen har en teoretisering av begreppet främlingsfientlighet redovisats. I denna teoretisering indelas främlingskapet i en 'de andra-grupp' som utmålas som en fiendegrupp som sägs hota den tillvaro som 'vi-gruppen' vill värna. Utifrån denna teoretisering av främlingsfientlighet ger uppsatsens analys att dagens sverigedemokratiska politik,

som den anges i deras partiprogram och officiella texter på deras hemsida, innehåller inslag av främlingsfientlighet.

Även att främlingsfientlighet framgår tydligast i Sverigedemokraternas senaste partiprogram uppfattas dock Sverigedemokraterna vara mindre extremt i sin främlingsfientlighet idag än när partiet bildades. En förklaring till detta, utöver en seriösare framtoning hos dagens partiledning i förhållande till partiledningen under Sverigedemokraternas första år, kan vara att migrationsfrågor har kommit högre upp på den politiska agendan och problematiseras i dagens offentliga debatt på ett sätt som inte gjordes tidigare.

Genom denna undersökning framkommer det även att det finns begränsade möjligheter att dra slutsatser gällande ett politiskt partis praktiska politik utifrån deras partiprogram. Detta då det i partiprogram är en 'polerad' version som ges av ett partis politik. En rimlig slutsats av detta är att man kan förvänta sig att ett politiskt partis praktiska politik tenderar vara mer radikal än den bild som partiet ger av sin politik i ett partiprogram. I Sverigedemokraternas första partiprogram är detta speciellt tydligt då Sverigedemokraterna vid denna tiden var ett parti som var öppet främlingsfientligt, där rasismen var central för deras praktiska politik (vilket inte lika tydligt framgår i 1989-års partiprogram). Uppsatsen ger således inte svar på i vilken utsträckning den främlingsfientlighet som återfinns i dagens partiprogram återspeglas i en radikalare främlingsfientlighet i den praktiska sverigedemokratiska politiken. Av denna anledning vore det av intresse för ytterligare studier, att studera Sverigedemokraternas politik med en vidare avgränsning i undersökningsmaterialet. T.ex. vore det av intresse för en framtida undersökning att jämföra utvecklingen av främlingsfientliga inslag i Sverigedemokraternas offentliga tal, såsom t.ex. partiledartal i Almedalen, sommartal, partiledardebatter, o.s.v. för att därigenom kunna få fram Sverigedemokraternas agendasättande ambitioner för sin invandringskritik på ett mer distinkt sätt än vad granskningen av deras partiprogram har gett. En analys av budskapen i sådana offentliga tal skulle komplettera denna undersökning av Sverigedemokraternas partiprogram och därigenom ge en än tydligare bild av Sverigedemokraternas politiska agenda i vilka samhällsproblem och politiska frågor partiet diskuterar offentligt respektive vilka de väljer att inte diskutera offentligt.

9. Källförteckning

9.1. Litteratur

Baas, David (2014). *Bevara Sverige svenskt: ett reportage om Sverigedemokraterna*. Stockholm: Bonnier.

Bengtsson, Håkan (2009). *Högerpopulismen: en antologi om Sverigedemokraterna*. Stockholm: Premiss.

Burr, Vivien (1995). *An Introduction to Social Constructionism*. New York: Routledge.

Ekman, Mikael (2014). Drömmen om ett rent Sverige. I Axelsson, Madelene & Borg, Kristian (red.) (2014). *Sverigedemokraternas svarta bok*. Stockholm: Verbal.

Ericsson, Martin (2016). *Historisk forskning om rasism och främlingsfientlighet i Sverige: en analyserande kunskapsöversikt*. Stockholm: Forum för levande historia.

Esaiasson, Peter., Gilljam, Mikael., Oscarsson., Henrik och Wängnerud, Lena (2012). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, fjärde upplagan. Stockholm: Norstedts Juridik.

Hamrud, Annika & Qvarford, Elisabet (2010). *Svensk, svenskare: ett reportage om Sverigedemokraterna*. Sundbyberg: Optimal förlag.

Hellspong, Lennart (2001). *Metoder för brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Hellström, Anders (2010). *Vi är de goda: den offentliga debatten om Sverigedemokraterna och deras politik*. Hägersten: Tankekraft förlag.

Johannesson, Kurt (2006). *Retorik eller konsten att övertyga*, fjärde upplagan. Stockholm: Norstedt.

Mattsson, Pontus (2009). *Sverigedemokraterna in på bara skinnet*. Stockholm: Natur & kultur.

Patton, Wendy., McIlveen, Peter & Schultheiss, Donna E. (red) (2012). *Social Constructionism in Vocational Psychology and Career Development*. Rotterdam: Sense Publishers.

Tamas, Gellert (2016). *Det svenska hatet: en berättelse om vår tid*. Stockholm: Natur & kultur.

Viklund, Jon (2016). Retorisk Kritik – en introduktion. I Fischer, Otto., Mehrens, Patrik & Viklund, Jon (red.) (2014). *Retorisk kritik*. Ödåkra: Retorikförlaget.

Wesley, Jared J. (2014). The qualitative analysis of political documents. I Kaal, Bertie., Maks, Isa., & Elfrinkhof, Annemarie van (2014). *From Text to Political Positions: Text analysis across disciplines (Discourse Approaches to Politics, Society and Culture)*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

9.2. Publikationer

Andersson, Ulrika., Ohlsson, Jonas., Oscarsson, Henrik & Oskarson, Maria (red.) (2017). *Larmar och gör sig till: SOM-undersökningen 2016*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Demker, Marie (2017). Ökat motstånd mot flyktingmottagning och invandrares religionsfrihet. I Andersson, Ulrika., Ohlsson, Jonas., Oscarsson, Henrik & Oskarson, Maria (red.) (2017). *Larmar och gör sig till: SOM-undersökningen 2016*. SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Kiiskinen, Jenny & Saveljeff, Sigrid (2010). *Att dansa i otakt med väljarna: Socialdemokraternas och Moderaternas strategiska bemötande av Sverigedemokraterna*. Linköping Studies in Arts and Science, Malmö Studies in International Migration and Ethnic Relations, 2010.

Sannerstedt, Anders (2014). Sverigedemokraternas sympatisörer. I Bergström, Annika & Oscarsson, Henrik (red) (2014). *Mittfåra & marginal*. SOM-institutet: Göteborgs universitet.

9.3. Elektroniska källor

Bergkvist, Karin (2014). *Nolltoleransen är bara en läpparnas bekännelse*. Gefle Dagblad, 30 november. <http://www.gd.se/opinion/ledare/nolltoleransen-ar-bara-en-lapparnas-bekannelse>. Hämtad 2017-12-14.

Bred, Mathias (2016). *Det förflutna förföljer SD*. Göteborgs-Posten, 17 oktober. <http://www.gp.se/ledare/det-f%C3%B6rflutna-f%C3%B6rf%C3%B6ljer-sd-1.3871072>. Hämtad 2017-10-25.

Bülow, Hans (2017). *SD skandalernas parti*. Sydöstran, 26 september. <http://www.sydostran.se/ledare/sd-skandalernas-parti-2/>. Hämtad 2017-10-25.

DN (2014). *SD:s tid i riksdagen kantas av skandaler*. Dagens Nyheter, 5 september. <https://www.dn.se/nyheter/politik/sds-tid-i-riksdagen-kantas-av-skandaler/>. Hämtad 2017-12-04.

DN (2017). *Hatet är aldrig en avvikelse i SD*. Dagens Nyheter, 27 november. <https://www.dn.se/ledare/hatet-ar-aldrig-en-avvikelse-i-sd/>. Hämtad 2017-12-15.

Edliden, Anna (2017). *Jimmie Åkesson om skandalerna inom SD*. SVT, 16 oktober. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/jimmie-akesson-om-skandalerna-inom-sd>. Hämtad 2017-12-04.

Eriksson, Göran (2017). *Åkesson tar en risk – och försöker stoppa flyktingar till M*. Svenska Dagbladet, 25 november. <https://www.svd.se/akesson-tar-en-risk--och-forsoker-stoppa-flyktingar-till-m>. Hämtad 2017-12-02.

Gustavsson, Dag (2016). *SD vill bygga trygghet genom assimilering*. Hallands Nyheter, 8 juli. <http://www.hn.se/%C3%A5sikter/ledare/sd-vill-bygga-trygghet-genom-assimilering-1.3463736>. Hämtad 2017-10-31.

Knutson, Mats (2017). *Analys: Fortsatta skandaler största hotet mot SD*. SVT, 23 november. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/fortsatta-skandaler-storsta-hotet-mot-sd>. Hämtad 2017-12-04.

Larsson, Mats J. (2017). *Björklund: Uteslutet för L att bilda alliansregering med stöd från SD*. Dagens Nyheter, 22 november. <https://www.dn.se/nyheter/politik/bjorklund-uteslutet-for-l-att-bilda-alliansregering-med-stod-fran-sd/>. Hämtad 2017-12-21.

Letmark, Peter (2017). *Statsvetare om kritiserad annons: Socialdemokraterna närmar sig SD och M*. Dagens Nyheter, 19 oktober. <https://www.dn.se/nyheter/politik/statsvetare-om-kritiserad-annons-socialdemokraterna-narmar-sig-sd-och-m/>. Hämtad 2017-12-02.

Lodenius, Anna-Lena (2009). *Sverigedemokraternas historia*. <https://al-lodenius.com/artiklar-2/om-sverigedemokraterna/sverigedemokraternas-historia/>. Hämtad 2017-11-20.

Lönegård, Claes (2016). *Statsvetare: SD-väljare är vaccinerade mot skandaler*. Svenska Dagbladet, 24 september. <https://www.svd.se/statsvetare-sd-valjare-vaccinerade-mot-skandaler>. Hämtad 2017-12-04.

Mattson, Pontus & Wikén, Erik (2017). *SD-politiker: Muslimer inte fullt ut människor*. SVT. 26 november. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/sd-politiker-muslimer-inte-fullt-ut-manniskor-1>. Hämtad 2017-12-04.

Olsson, Hans (2017) *"Integrationen fungerar inte som den ska"*. Dagens Nyheter, <https://www.dn.se/nyheter/politik/integrationen-fungerar-inte-som-den-ska/>. Hämtad 2017-12-22.

Orrenius, Niklas (2017). *Ständigt nya avslöjande om rasism i SD-leden*. Dagens Nyheter, 28 april. <https://www.dn.se/nyheter/sverige/niklas-orrenius-standigt-nya-avslojanden-om-rasism-i-sd-leden/>. Hämtad 2017-10-25.

Oscarsson, Henrik (2017). *Ett år kvar till valet 2018*. Henrik Ekengren Oscarsson - En forskarblogg om val, opinion och demokrati, 9 september. <http://www.henrikoscarsson.com/2017/09/ett-ar-kvar-till-valet-2018.html>. Hämtad 2017-10-25.

Schön, Bosse (2014). *Nazisterna som skapade Sverigedemokraterna*. ETC, 4 februari. <https://www.etc.se/inrikes/nazisterna-som-skapade-sverigedemokraterna>. Hämtad 2017-11-20.

Svensson, Niklas & Johansson, Filip (2016). *Stefan Löfven om SD: "Ett nazistiskt parti"*. Expressen, 9 oktober. <https://www.expressen.se/nyheter/stefan-lofven-om-sd-ett-nazistiskt-parti/>. Hämtad 2017-12-21.

Sverigedemokraterna (1989). *Partiprogram*. SD-arkivet. http://www.sdarkivet.se/files/program/program_1989.pdf. Hämtad 2017-11-19.

Sverigedemokraterna (1994). *Sverigedemokraternas Partiprogram*. SD-arkivet. http://www.sdarkivet.se/files/program/program_1994.pdf. Hämtad 2017-11-19.

Sverigedemokraterna (1996). *Sverigedemokraterna - Ett nationellt mittenparti med ekologisk grundsyn*. SD-arkivet. http://www.sdarkivet.se/files/program/program_1996.pdf. Hämtad 2017-11-19.

Sverigedemokraterna (1999). *Partiprogram*. SD-arkivet. http://www.sdarkivet.se/files/program/program_1999.pdf. Hämtad 2017-11-19.

Sverigedemokraterna (2003). *Sverigedemokraternas principprogram*. SD-arkivet. http://www.sdarkivet.se/files/program/program_2003.pdf. Hämtad 2017-11-19.

Sverigedemokraterna (2005). *Sverigedemokraternas principprogram*. SD-arkivet.
http://www.sdarkivet.se/files/program/program_2005.pdf. Hämtad 2017-11-19.

Sverigedemokraterna (2005). *Sverigedemokraternas principprogram*. SD-arkivet.
http://www.sdarkivet.se/files/program/program_2005.pdf. Hämtad 2017-11-19.

Sverigedemokraterna (2011b). *Sverigedemokraternas principprogram 2011*, 2:a tryckningen. SD-arkivet.
http://www.sdarkivet.se/files/program/program_2011_tryck_2.0.pdf. Hämtad 2017-11-19.

Sverigedemokraterna (2017a). *Vår politik*. Sverigedemokraterna. <https://sd.se/var-politik/>. Hämtad 2017-11-19.

Sverigedemokraterna (2017b). *Vår politik A till Ö*. Sverigedemokraterna.
<https://sd.se/var-politik/var-politik-a-till-o/>. Hämtad 2017-11-19.

Sverigedemokraterna (2017c). *Sverigedemokraternas migrationspolitiska inriktningsprogram*. Sverigedemokraterna. <https://sd.se/wp-content/uploads/2017/10/Migrationspolitiska-inriktningsprogram-.pdf>. Hämtad 2017-12-12.

Sverigedemokraterna (2017d). *Sverigedemokraternas sammanhållningspolitiska inriktningsprogram*. Sverigedemokraterna. <https://sd.se/wp-content/uploads/2017/10/Sammanh%C3%A5llningspolitiska-inriktningsprogram.pdf>. Hämtad 2017-12-12.

Val.se (2014). 2014: *Val till riksdagen – Röster*. Valmyndigheten, Stockholm.
<http://www.val.se/val/val2014/slutresultat/R/rike/index.html>. Hämtad 2017-12-05.